

**Για την εξέταση του Bac
Κείμενο προετοιμασίας για τις εξετάσεις
Bac Νέα Ελληνικά**

◇ Πρόταση προσέγγισης από τη Β. Κακούρου, Φιλολόγο (ΠΕ2),
TEF Bergson, Παρίσι.

I. Σχετικά με την επιλογή των κειμένων.

Για την προετοιμασία τών μαθητών που παρακολουθούν τα τμήματα μητρικής γλώσσας στη Γαλλία, ο εκπαιδευτικός πρέπει να επιλέξει και να διδάξει κείμενα (αποσπάσματα από μυθιστορήματα, διηγήματα ή νουβέλλες), καθώς επίσης αυτοτελή ποιήματα ή αποσπάσματα από εκτενέστερες ποιητικές συνθέσεις, όπως το 'Αξιόν εστί τοῦ Οδ. Ελύτη, ή τον Μπολιβάρ τοῦ Ν. Εγγονόπουλου.

Η επιλογή επηρεάζεται από το εύληπτο του κειμένου, όμως αυτό το στοιχείο δεν είναι ο μόνος ούτε ο κατά προτεραιότητα καθοριστικός παράγοντας. Κάθε κείμενο που επιλέγουμε θα πρέπει, εκτός από την λογοτεχνική του αξία, να γίνεται έναυσμα για ανάλυση ιστορικών, κοινωνικών γεγονότων, που έπαιξαν ρόλο στην εξέλιξη της ζωής του Νεοέλληνα. Ένα κείμενο Bac στοχεύει να κάνει τους μαθητές κοινωνούς μιας λογοτεχνικής πραγματικότητας, που είναι «η νεοελληνική λογογεχνία», με τις ιδιομορφίες της και τις σχολές της (Νεότερη περίοδος Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, Γενιά του Τριάντα, Μεταπολεμική Νεοελληνική Λογοτεχνία, Γενιά της αμφισβήτησης...). Τέλος, ένα κείμενο του Bac θα πρέπει να κινεί τον ενδιαφέρον του μαθητή, να εμπεριέχει ιδέες-μηνύματα που να μπορούν να γίνουν αντικείμενα συζητήσεων, στοχασμού, ανταλλαγής απόψεων.

Το προτεινόμενο κείμενο είναι σχεδόν απαραίτητο να συνοδεύεται από τη μετάφρασή του. Και τούτο όχι επειδή ο μαθητής δεν είναι σε θέση να το μεταφράσει μόνος του την ώρα της εξέτασης, αλλά για να μπορέσει να αξιοποιήσει το γλωσσικό του πλούτο και να βελτιώσει αισθητά το επίπεδο της ελληνομάθειάς του. Επεξηγώ : με την μετάφραση στο τέλος της ανάλυσης του κειμένου, κατορθώνει να παρουσιάσει ο μαθητής την ίδια πρόταση με ποικίλους τρόπους και, αρκετές φορές, με παρόμοιες εκφράσεις. Έτσι, με απλό τρόπο, μπορεί να συνειδητοποιήσει ότι πολλές φορές η υποκειμενικότητα, η επιλογή μιάς λέξης στη θέση μιάς άλλης, η χρονική απόσταση που έχει για παράδειγμα ο μαθητής του σήμερα από τον ποιητή της γενιάς του 30, του επιβάλλουν μία συγκεκριμένη χρήση της γλώσσας. Είναι επομένως και θέμα δικό του με την βοήθεια των λεξικών (ηλεκτρονικών και μη) να εμπλουτίσει το λεξιλόγιό του, να κατανοήσει το ότι η κατάκτηση μιάς γλώσσας είναι

συνισταμένη πολλών παραγόντων και πολλών γνωστικών αντικειμένων που ξεπερνούν και υπερβαίνουν την απλή γλωσσική αποκωδικοποίηση κάποιου μηνύματος.

II. Διδάσκοντας ένα κείμενο για το Βαc.

Απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Μένη Κουμανταρέα, *Δύο φορές Έλληνας*, σελ. 532-533.

Η προσέγγιση και η ανάλυση του κειμένου πραγματοποιείται συνήθως σε δύο (2) συνεχείς ώρες διδασκαλίας και επί δύο (2) φορές. Αφιερώνονται δηλαδή δύο (2) Σάββατα (μάθημα συνολικά τεσσάρων – 4 – ωρών) για κάθε κείμενο. Η επεξεργασία του κειμένου επεκτείνεται και εμπλουτίζεται με εργασία που έχει ο μαθητής για το σπίτι, και που διορθώνεται στη συνέχεια από τον καθηγητή.

Από την μεριά του, ο καθηγητής είναι καλό να εξασφαλίζει φωτοτυπίες του κειμένου, του λεξιλογίου, καθώς και τη μετάφραση των ιδιωματισμών ή ιδιολέκτων εκφράσεων, να δίνει γραπτά τα απαραίτητα πραγματολογικά στοιχεία για την κατανόηση του κειμένου, και, στο τέλος κάθε κειμένου, να παραθέτει έναν αριθμό ερωτήσεων που η επεξεργασία τους είναι σωστό να γίνεται στην τάξη. Για τις πιο σύνθετες ερωτήσεις, ο διδάσκων πρέπει να φροντίζει ενδεχομένως να δίδεται μια σύντομη απάντηση γραπτώς και σε φωτοτυπία από τον ίδιο.

Συμπληρωματικά ως αναφέρουμε ότι για τα περισσότερα κείμενα που σχετίζονται με κάποια πόλη, κάποιο τόπο της Ελλάδας, διευκολύνουν την κατανόησή τους χάρτες π. χ. της Αθήνας, της Θεσσαλονίκης, που μπορούμε να βρούμε στα Γραφεία Ελληνικού Τουρισμού ή στις ελληνικές κοινότητες. Φυσικά, ένα ποίημα που είναι ήδη μελοποιημένο γίνεται πιο εύκολα κατανοητό όταν το ακούσουμε ζωντανεμένο από τη μουσική.

Ας ξαναγυρίσουμε όμως στο *Δύο φορές Έλληνας* του Μένη Κουμανταρέα.

Μάθημα 1ο.

- Ανάγνωση του κειμένου.
- Γλωσσική προσέγγιση. Λεξιλόγιο-εκφράσεις.
- Σύντομη παρουσίαση της πλοκής και των ηρώων του μυθιστορήματος από τον διδάσκοντα.
- Τοποθέτηση του αποσπάσματος σε σχέση με το μυθιστόρημα, τοποθέτηση του μυθιστορήματος στο ιστορικό και κοινωνικό πλαίσιο (Σε ποιά περίοδο της Ελλάδας αναφέρεται – Ποιές είναι οι κοινωνικές και πολιτικές εξελίξεις στην Ελλάδα στην περίοδο 1949-1990 – Σύντομη αναφορά – Τι σημαίνει ο τίτλος *Δύο φορές Έλληνας*).

- Προσέγγιση πραγματολογικών στοιχείων απαραίτητων για την κατανόηση : Μέγας Αλέξανδρος, Μπάγκειον, Ελλάς, Αιγάλεω, Υμηττός, (οδός) Αιόλου, Λαύριο, Μακρόνησος, (οδός) Μπουμπουλίνας – Ασφάλεια Αθηνών, Παρθενώνας-Ακρόπολη.
- Μεταφορική χρήση του λόγου στο κείμενο : 1) Βωβοί μάρτυρες... 2) Περήφανη σακάτισσα.

Εργασία για το σπίτι.

- 1). Περίληψη του κειμένου : παρουσιάστε σύντομα την κεντρική ιδέα του κειμένου.
- 2). Εξηγείστε με λίγες φράσεις πώς αντιλαμβάνεσθε τη σχέση του συγγραφέα με την πόλη της Αθήνας.
- 3). Προσδιορίστε στο κείμενο τα εκφραστικά μέσα με τα οποία ο συγγραφέας εξηγεί τα συναισθήματά του (σημειώστε τις προτάσεις, η ανάλυση θα γίνει μαζί στην τάξη).

Μάθημα 2ο.

- Ανάγνωση του κειμένου, αυτή τη φορά από τους μαθητές.
- Σχολιασμός και επεξεργασία των ερωτήσεων που είχαν δοθεί σαν εργασία στο σπίτι.
- Αναφορά στη ζωή και το έργο του συγγραφέα.
- Σύντομη αναφορά στην ιστορία της Αθήνας, στα μνημεία της, στα στοιχεία που της εξασφαλίζουν την ιδιαιτερότητά της στο χρόνο.
- Ανάγνωση από την διδάσκουσα παραλλήλων κειμένων για την πόλη της Αθήνας και την ιδιαίτερη σχέση που είχαν με αυτήν και άλλοι συγγραφείς : απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Κ. Ταχτσή, *Η γιαγιά μου η Αθήνα*, απόσπασμα από το μυθιστόρημα του Μ. Κουμανταρέα, *Βιοτεχνία Γαλικών*.

Ερωτήσεις για το κείμενο.

- 1). Από ποιο μυθιστόρημα προέρχεται το απόσπασμα που διαβάσαμε ; Ποιός είναι ο συγγραφέας;
- 2). Πως δικαιολογείτε τον τίτλο του μυθιστορήματος;
- 3). Σε ποιά πόλη αναφέρεται ο συγγραφέας ; Ποιά είναι τα σημεία της πόλης στα οποία αναφέρεται ;
- 4). Με ποιές φράσεις χαρακτηρίζει την πόλη της Αθήνας ; (προσδιορίστε τον τρόπο έκφρασης της αφήγησής του – μεταφορές – ρητορικές ερωτήσεις – χρόνος ρημάτων της αφήγησης).

- 5). Εκτός από την Αθήνα, σε ποιόν άλλο τόπο αναφέρεται ; Τι γνωρίζετε για αυτόν ;
- 6). Γιατί ο 'Άγγελος (ο ήρωας) έχει δάκρυα στα μάτια «όταν αντικρύζει τα πρώτα σπίτια (της Αθήνας)»;
- 7). Πως καταλαβαίνετε τη λειτουργία της έννοιας «χρόνος» στο συγκεκριμένο απόσπασμα ;
- 8). Σχολιάστε την πρόταση : «Πουθενά αλλού η αυστηρή σκιά... παρόν». Πως την αιτιολογείτε ; (απάντηση γραπτή από τους μαθητές).
- 9). Πως εξηγείτε (νοηματικά) τη φράση «κόντευε να γίνιε συνώνυμη... Ασφάλειας Αθηνών»;
- 10). Παρουσιάστε την αφήγηση του συγγραφέα μέσα από τη δική σας ματιά (εργασία για το σπίτι – γραπτή απάντηση). Γιατί μιλάει τόσο συναισθηματικά ο συγγραφέας, πως αιτιολογείτε τα συναισθήματά του ; Εσείς έχετε νοιώσει αντίστοιχα συναισθήματα για την ίδια πόλη ή για κάποια άλλη πόλη της Ελλάδας ; (απάντηση γραπτή από τους μαθητές).

Στο τέλος του μαθήματος διάβασαν οι μαθητές την προτεινόμενη από την διδάσκουσα μετάφραση. Υιοθετήθηκαν οι καλλίτερες εκφράσεις και η καλύτερη μετάφραση στη γαλλική γλώσσα. Δόθηκαν σε φωτοτυπία γραπτώς οι απαντήσεις των ερωτήσεων 2, 6, 7 και 9.

Στο διάλειμμα ακούσαμε μουσική-αποσπάσματα από τη Ρωμαϊκή αγορά του Χατζηδάκι και μιλήσαμε, πέρα από το κείμενο, για την Αθήνα του σήμερα.

Για να διαβάσουν οι μαθητές (ίσως αργότερα) και άλλα έργα του Μένη Κουμανταρέα.

- Βιοτεχνία Γαλικών (*La Verrerie*)
- Η φανέλλα με το εννιά (*Le maillot neuf*)
- Ο ωραίος λογαγός (*Le beau capitaine*)
- Το show είναι των Ελλήνων
- Θυμάμαι την Μαρία (*Je me souviens de Marie*)

Βιβλιογραφία για την ανάλυση του κειμένου.

M. Vitti, *Ιστορία της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας*, Αθήνα 1978, σελ. 380-382.
 Περιοδικό *Οδός Πανός*, αριθμ. 117, Ιούλιος – Σεπτέμβριος 2002, *Αφιέρωμα στο Μένη Κουμανταρέα*, σελ. 2-88.